

तिमराउले ॥ ३ ॥ तस्यपालयतः सम्यक्प्रजाः पुत्रानिवौरसान् ॥ ४ ॥
 भूवः शत्रवो भूपाः कोलातिध्वंसिनस्तदा ॥ ५ ॥ तस्यनैरभवद्युच
 मतिप्रवलदशिनः ॥ नूनैरपिसतेर्गुदेकोलाविध्वंसिभिर्जितः ॥ ६ ॥
 ततः स्वपरमायातो निजदेशाधियोभवत् ॥ आकाञ्च समहाभा
 गस्तैस्तदाप्रवत्नारिभिः ॥ ७ ॥ अमात्यैर्वलिभिर्दुष्टैर्दुर्वलस्यदुरा
 त्मभिः ॥ कोशेवलंचापहतंतद्रापि स्वपुरेनतः ॥ ८ ॥ ततोमृगया

स. श्री व्याजेन हृतस्याम् सन्नपतिः ॥ एकाकी ह्यमारुह्य जगाम गहनं
 २ वनम् ॥ ८ ॥ सतत्राश्रममद्राक्षीद्भिजवर्यस्पमेधसः ॥ प्रशान्तः प्रा
 पद्वाकीर्णमुनिशिष्योपसोभितं ॥ तस्यो किंचित्सकलं च मुनि
 नातेन सत्कृतः ॥ इतश्चेतश्च विचरन्स्तस्मिन्मुनिवराश्रमे ॥ १० ॥
 सोचितयत्तदा तत्र ममत्वाद्वाक्चेतनः ॥ मत्पूर्वः पालितं पूर्वमया
 हीनं प्ररहितम् ॥ ११ ॥ मद्भूतैस्ते रसदत्तैर्धर्मतः पाल्यते न वा ॥ न जा

रामः

२

ने सप्रधानो मे सैरहस्ती सदा मदः ॥ १२ ॥ मम वैरिवशं यातः कान्भो
 गानुपलप्सते ॥ ये ममानुगतानित्यं प्रसादधनभोजने ॥ १३ ॥ अ
 उभतिं ध्रुवं तेद्य कुर्वन्त्यन्यमहीभूताम् ॥ असम्पद्य यशीले सैः
 कुर्वद्भिः सततं व्ययम् ॥ १४ ॥ संवितः सोतिदुःखेन क्षयं कोशो गमि
 ष्यति ॥ एतश्चान्यच्च सततं विनयापासपार्थिवः ॥ १५ ॥ तत्र विप्रा
 श्रमाभ्यासे वैश्वमेकं दर्शयः ॥ स एहस्तेन कलंभो हेतुश्चागमने

सः श्री

३

ब्रकः ॥ १६ ॥ सशोकश्चकत्मा चंदुर्मनाश्चलक्षसे ॥ इत्याकरपिवचस्त
स्यभूपतेः प्रराघोदितं ॥ ७ ॥ प्रत्युवाच सतं वैष्णवं प्रपावनतो नृ
पं ॥ वैष्णव उवाच ॥ समाधिनाम वैशो ह्यमुत्पन्नो धनिनां कुले ॥
॥ पुत्रदारे निर्स्तब्धधनलोभादसाधुभिः ॥ विहीनश्च धने दारेण
त्रैरादाय मे धनम् ॥ १८ ॥ वनमभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चाप्तवं
धुभिः ॥ सो हं न वैष्णवप्रचारां कुशला कुशलात्मिकाम् ॥ २० ॥

रामः

३

प्रवृत्तिं स्वजनानां च दाराणां वात्र संस्थितः ॥ किन्तु तेष्वांगरहक्षेम
मक्षेम किन्तु सांप्रतं ॥ २१ ॥ कथं ते किन्तु स ह्यज्ञा दुर्धत्ता किन्तु मे सु
ताः ॥ राजोवाच ॥ ये निर्स्तो भवो ह्युधेः पुत्रदारादिभिर्धने ॥ २२ ॥
तेषु किं भवतस्ते ह्यमुत्र वधातिमानसम् ॥ वैष्णव उवाच ॥ स्वमेत
द्यथा ग्राह्यमानस्य कृतं वचः ॥ २३ ॥ किं करोमि न वधातिममनि
हुरतां मनः ॥ ये संत्यज्य पितृस्ते हं धनलुधे निर्वाकृतः ॥ २४ ॥

स. श्री च पतिस्वजनहार्दहार्दिनेष्वेवमेमनः॥ किमेतन्नामिजानामिजान
 ४ न्तपिमहामते॥२५॥ यत्प्रेमप्रवरां वित्तं विगुरोष्वपिवंधुषु॥ तेषां
 कृतेमेतिः स्वासोदोर्मनस्वचजायते॥२६॥ करोमि किं यन्नमन
 तेष्वप्रीतिषु निष्ठुरम्॥ मार्कण्डेय उवाच॥ ततस्थो सहितौ विप्र
 तन्मुनिसमुपस्थितौ॥२७॥ समाधिर्नाम वैश्वोसौ सवपार्थिव राम
 सत्तमः॥ कृत्वा तु तौ यथात्यायं यथा हर्तेन संविदं॥२८॥ उपवि ४

श्लोकथाः काश्चिच्चक्रतुर्वैश्वपार्थिवौ॥ राजोवाच॥ भगवैरुवामहं
 प्रष्टुमिच्छाम्येकं वदस्व तू॥२९॥ दुःखाय यन्मे मनसः स्वचि
 ज्ञायततां विना॥ ममत्वं मत्तराज्यस्य राज्यांगेष्वरिक्लेष्वपि
 ३०॥ जानतोऽपि यथाज्ञस्य किमेतन्मुनिसत्तम॥ अयंच निरु
 तः प्रवेदीरैर्भृत्यैस्तथोज्जितः॥३१॥ स्वजनेन च संत्यक्तस्तेषु
 हार्दीतथाप्यति॥ एवमेष तथाहं च द्वावप्यत्यक्तदुःखितौ

॥३२॥ दृष्टदोषेयिविषयेममत्वाकृष्टमानसौ ॥ तत्केनैतन्महाभाग
 यन्मोहो ज्ञानिनोरपि ॥३३॥ ममास्यचभवत्तेषाविवेकांधस्यमूढ
 ता ॥ अथिरुवाच ॥ ज्ञानमस्मि स मस्तस्य जन्तोर्विषयगोचरे ॥३४॥
 विषयश्च महाभाग मातिवैवंपृथक् पृथक् ॥ दिवा न्धाः प्राणिनः
 केचिद्रात्रावन्धास्तथा परे ॥३५॥ केचिदिवास्तथारात्रौ प्राणिनः
 स्तत्पददृश्यः ॥ ज्ञानिनो मनुजांसत्संकिन्नुते न हि केवलम् ॥३६॥

रामः

५

यतो हि ज्ञानिनः सर्वे पशुपक्षिमगादयः ॥ ज्ञानं च तन्मनुष्याणां
 यत्तेषां मृगपक्षिणां ॥३७॥ मनुष्याणां च यत्तेषां तुल्यमन्यत्तथो
 भयोः ज्ञानेपि सति यदपेता न्यतंगाच्छावचंचुषु ॥३८॥ करामो
 क्षाहता न्मोहात्पीडमानानपि क्षुधा ॥ मानुषा मनुजया द्रुसा
 भिलाषाः पुतान्प्रति ॥३९॥ लोभात्प्रत्युपकाराय नन्वेते किन्
 पश्यसि ॥ तथापि मम तावत्तन्मोहगर्ते निपातिताः ॥४०॥ महामा

याप्रभावेरासंसारस्थितिकारिणाः॥तन्नात्रविस्मयःकार्ययोगनिद्रा
 जगत्यते॥४१॥महामायाहरेष्वैवातयासंमोह्यतेजगत्॥ज्ञानिनाम
 पिचेतांसिदेवीभगवतीहिसा॥४२॥बलादाकृष्यमोहायमहामा
 याप्रयच्छति॥तयाविस्तृज्यतेविश्वंजगदेतच्चरावरं॥४३॥सैषाप्रस
 न्नावरदान्तरांभवतिमुक्तये॥साविद्यापरमा मुक्तेर्हेतुर्भर्तृसना
 तनी॥४४॥संसारबन्धहेतुश्चसैवसर्वेश्वरेश्वरी॥राजोवाच॥भगव

राम
 ६

न्काहिसादेवीमहामायेतिपांभवान्॥ब्रवीतिकथमुत्पन्नासाकर्मा
 स्याच्चकिंदिज॥४५॥यत्स्वभावाचसादेवीयत्स्वरूपायदुद्रवा तत्स
 र्वंश्रोतुमिच्छामित्वतोब्रह्मविदांवर॥४६॥अपिरुवाच॥नित्यैवसा
 गन्धर्तिस्रयासर्वमिदंततम्॥तथापितत्समुत्पत्तिश्चयतांमन॥४७॥
 देवानांकार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवतिसायदा॥उत्पन्नेतितदालोकेसा
 नित्याप्यधिधीयते॥४८॥योगनिद्रायदाविष्णुर्जगत्येकार्णीविकृते

वृद्धा

औस्तीर्यशेषमभजत्कल्यान्तेभगवान्प्रभुः ॥५०॥ तदाहावसुरौघोरोवि
 र्यातौमधुकैटभौ ॥ विमुकर्णमलोद्भूतोरुत्तुं वत्सारागमुद्यतौ ॥५१॥
 सनाभिकमलेविद्योस्थितो ब्रह्मा प्रजापतिः ॥ दृष्ट्वा तावसुरौ चो
 ग्जौ प्रसुप्तं च जनार्दनं ॥५२॥ तुष्टावयोगनिद्रांतामेकाग्रहृदयं दस्थि
 तः ॥ विबोधनार्थं यहरैर्हरिनेत्रकृतालयाम् ॥५३॥ विश्वेश्वरीं जग राम
 दा ॥ स्थितिं संहरकारिणी ॥ निद्रां भगवतीं विस्मोरतुलां तेज ७
 श्री

सः प्रभुः ॥५४॥ ब्रह्मोवाच ॥ त्वं स्यात्तत्त्वं स्वधा त्वं ह्रिवषट्कारास्वरामिका ॥
 सुधात्वमक्षरे नित्ये त्रिधामात्रामिका स्थिता ॥५५॥ अर्द्धमात्रा स्थिता
 नित्याया तु चार्या विशेषतः ॥ त्वमेव संभ्रासा वित्री त्वं देवी जननी प
 रं त्वयेतद्वार्यते विश्वं त्वयेतत्सृज्यते जगत् ॥५६॥ त्वयेतत्सृज्यते देवि
 त्वमस्य ते च सर्वदा ॥ विसृष्टौ सृष्टि रूपा त्वं स्थिति रूपा च पालने ५७
 तथा संसृति रूपा न ते जगतो स जगन्मये ॥ महाविद्या महामायाम्

हामेधामहास्मृतिः॥५८॥ ग्रहामोहाचभवतिमहादेवीमहेश्वरी प्रकृ
तिस्त्वंवसर्वस्यगुणान्नयविभाविनी॥५९॥ कस्तुरात्रिमहारात्रिर्मे
हरात्रिश्चदारुणा॥ त्वंश्रीस्त्वमीश्वरीत्वहीत्वंबुद्धिर्वोधलक्षणा॥६०॥
सज्जापुष्टिस्तथातुष्टिस्त्वंशान्तिंक्षांतिरेवच॥ रवङ्गिनीश्रुतिनीघो
रागादिनीचक्रिणीतया॥६१॥ शंखिनीचापिनीवाणाभुभुराङ्गी राम
परिघायुधा॥ सौम्यासौम्यतराशेषसौम्येभ्यस्त्वतिसुन्दरी॥६२॥ ८

परापराणां परमात्ममेवपरमेश्वरी॥ यच्चकिंचित्कचिद्वक्तुमसदस
द्यारिवत्तामिकेतस्यसर्वस्ययाशक्तिःसात्वंकिंस्तस्यसेतदा॥ यया
त्वयाजगत्स्रष्टाजगत्पातान्तियोजगत्॥६३॥ सोपिनिद्रावशंती
तःकस्त्वास्तोतुमिहेश्वरः॥ विष्णुशरीरग्रहरामहमीशानस्यवच
॥६४॥ कारितासेयतोऽतस्त्वाकस्तोतुंशक्तिमान्भवेत्॥ सात्वामि
त्यंप्रभावैःसैरुदारैर्देविसंस्तुता॥६५॥ मोहयेतौदुराधर्यावसु

रौमधुकैटभौ ॥ प्रबोधं च जगत्स्वामी नीयतामनुतो लघु ॥ ६० ॥ बो
 धश्चक्रियतामस्य रुन्नुमेतौ महासुरौ ॥ अविहवाच ॥ एवं कृता
 तदा देवीतामसीतत्र वेधसा ॥ ६१ ॥ विस्मो प्रबोधनार्थाय निरुन्नु
 मधुकैटभौ ॥ निजास्य नासिका वरुह हृदये भ्यस्तथोरसि ॥ निर्गम्य
 दर्शने तस्थौ ब्रह्मणो यत्तज्जन्मनः ॥ उतस्थौ च जगन्नाथस्त ॥ रामः
 यामुक्ते जनार्दनः ॥ ६२ ॥ एकार्णवे हि शयनात्ततः सदहरे च तौ ॥ ९

मधुकैटभौ दुरात्माना वति वीर्यपराक्रमौ ॥ ७१ ॥ क्रोधरक्तेशरागवन्तु
 ब्रह्मराजो जनितो धर्मौ ॥ समुत्थाय ततस्ताभ्यां युयुधे भगवान् हरिः ॥ ७२
 पञ्चवर्षसहस्राणि वा ह्यप्रहराणि विभुः ॥ तावप्यतिवलोन्मत्तो मा
 हाया विमोहितो ॥ ७३ ॥ उक्तबलौ वरोऽस्मत्तो वीर्यतामिति केशवन्
 ॥ भगवानुवाच ॥ भवेतामद्य मे तुल्ये मम वच्चावुभावयि ॥ ७४ ॥ कि
 मनेना वरेणा वरता वदितं मम ॥ अविहवाच ॥ वंचिताभ्यामि

श्राम्यनिलेन्दुनां यमस्य वरुणास्य च ॥ अन्ये धावाधिकारोऽयस्य
 यमेवाधितिष्ठति ॥ ५ ॥ स्वर्गान्तिराकृताः सर्वे तेन देवगणाभुवि ॥
 विचरन्ति यथा मर्त्या महिषेणादुरात्मना ॥ ६ ॥ एतद्दः कथितं स
 र्वममरारिविवेष्टितम् ॥ शरणां वः प्रपन्नास्मो वधस्तस्य विवि
 त्पताम् ॥ ७ ॥ इत्थं निशम्य देवानां वचांसि मधुसूदनः ॥ वका १ राम
 रकोपं शंभुश्च भ्रुकुटिकुटिलाननो ॥ ८ ॥ ततो तीको पृथक्स्य ॥ ११ ॥

स्तदेवानां तेजो राशिसमुद्भवाम् ॥ तां विलोक्य मुदं प्रापुर्मरामहिषादि
 ताः ॥ ९ ॥ भूलं भूलादिनिःकृष्य ददौ तस्यैषिना कथक ॥ चक्रं च ॥ १० ॥
 दितवान् कृष्णः समुत्पाद्य स्ववक्रतः ॥ ११ ॥ शंखं च वरुणाः शक्तिं द
 दौ तस्यैकताशनः ॥ मारुतो दत्तवोऽस्यापं वारा पुरोतथेषु ॥ १२ ॥
 वज्रमिन्द्रसमुत्पाद्य कुलीशादमराधिपः ॥ ददौ तस्यै सहस्राक्षो घं
 टामैरावताम्रजातः ॥ १३ ॥ कालदंशद्यमोदरां पाशं वासुपतिर्ददौ ॥

प्रजापतिश्चाक्षमालांददौ धत्मा कमराडलुं ॥ २३ ॥ समस्तरोमकपेषु निज
रश्मिदिवाकरः ॥ कालश्च दत्तवान् स्वकृतस्यैवमवनिर्मलम् ॥ २४ ॥ क्षी
रोदश्यामलं हारमजरे च तथा मरे ॥ २५ ॥ मरिं तथा दिव्यं कुराडले कट
कानि च ॥ २६ ॥ अर्धचन्द्रं तथा शुभ्रं केयूरं सर्वबाहुषु ॥ नूपुरौ विमलौ
तद्वर्णवेद्यकमनुत्तमं ॥ २७ ॥ अंगुलीयकरत्नानि समस्तावङ्गुलीषु राम
च ॥ विश्वकर्मा ददौ तस्यै परञ्चातिनिर्मलम् ॥ २८ ॥ अस्त्रारण्यनेक ॥ २९ ॥

५३
खोस्तथापरे ॥ ५३ ॥ मृदंगाश्च तथैवान्मेतस्मिन्पुके महोत्सवे ॥ ततो दे
वीः त्रिशूलेन गयाशक्तिहृष्टिभिः ॥ ५४ ॥ खाद्वादिभिश्च शतशो निज
घानमहासुरान् ॥ पातयामास चैवान्पान्ध्यास्वनविमोहितान् ॥ ५५ ॥
असुरान्भुवि पाशेन बद्धाश्चान्पान् कर्षयत् ॥ केविद्विधा कृताती
क्ष्णोः स्वर्गपातेस्तथापरे ॥ ५६ ॥ विपोथितानि पातेन गदया भु
वि शेरते ॥ चेमुच्चैः केचिदुधिरं मुशलेन भ्रंशं हता ॥ ५७ ॥ केविन्निप

तिता भूमौ भिन्नाश्लेन वक्षसि ॥ निरंतराशरौघेन कृताः केचिद्रागा
जिरे ॥ ५८ ॥ शोनानुकारिणाः प्राणा नुमुबुद्धिदशाईनः ॥ केषां विद्वा
हवश्छौनाश्छिन्नग्रीवास्तथापरे ॥ ५९ ॥ शिरांसिपेतुरन्येषामन्ये
मध्ये विदारिताः ॥ विच्छिन्नजंघास्त्वपरेपेतुरुर्ध्वमहासुर ॥ ६० ॥
एकवाहश्चिवरणाः केचिद्देव्यादिधाकृताः ॥ छिन्नेपिचान्येशिर ९ रामः
सिपतिता पुनः ॥ ६१ ॥ कबंधायुयुधुर्देव्यामहीतपरमायुधाः ॥ न ७ ॥

नृतुश्चापरेतत्रयुद्धेतुर्येतयाशिता ॥ ६२ ॥ कबंधाश्छिन्नशिरसः
खड्गशस्त्रद्विपानैयः ॥ तिष्ठतिष्ठेतिभाषन्नोदेवीमन्येमहासु
र ॥ ६३ ॥ पातितैरथनागैश्चैरसुरैश्च वसुंधराः ॥ अगम्यासाभव
तत्रयत्राभूत्समहारणाः ॥ ६४ ॥ शोशितौघामहानद्यः सद्यस्त
त्रविधुमुबुः ॥ मध्येवासुरसैन्यस्त्ववारणासुरवाजिना ॥ ६५ ॥ क्ष
णेन तं हृत्ते सर्वं क्षयं जीतं महात्मना महासैन्यमसुराणां तथा

म्बिका ॥ निन्नेक्षयं यथा वह्निरादाहमहावयम् ॥ ६६ ॥ सवसि
 होमहानादमुस्रजन्धुतकेशरः ॥ शरीरेभ्यो मरारीणामस्रनि
 वविचिन्वति ॥ ६७ ॥ देव्यागरोश्चतैस्तत्र कृतं पुच्छं तथा सुरैः ॥
 यथैषां तुष्टुबुद्धेर्देवा पुष्पहृष्टिमुचोदिवि ॥ ६८ ॥ ॐ ॐ ॥ रामः
 इति मार्कण्डेयपुराणे सावसिर्कैमन्वन्तरे देवीमहात्म्ये म ॥ १८ ॥

क
 रोन्व ॥ निश्वासपवनेनाभ्यास्यातया मासभूतले ॥ २२ ॥ निपात्य
 प्रमथानीमभ्यधावतसो सुरः ॥ सिंहं हनुं महादेव्याकोपं चक्रे ततो
 म्बिका ॥ २३ ॥ सोपिकोपा न्महावीर्यः सुरक्षुल्लभहीतलः ॥ भृङ्गा
 भ्यां पर्वतानुशां विक्षेपवननादव ॥ २४ ॥ वेगभ्रमरा विक्षिप्त्वा
 महीतस्य व्यसीर्यत ॥ लाडुलेनाहतश्चाब्धिः प्रावयामासर्व
 त ॥ २५ ॥ धृतभृङ्गं विमिन्नाश्चरवरां रवरां ययुर्धनाः ॥ आसानि

वं
२२

सास्ताशतसो निपेतुर्नभसोचला ॥२६॥ इति क्रोधसमाध्यातमाप
तंतं महासुरं ॥ दृष्ट्वा सा च रिङ्का कोपंत दधाय तदा करोत् ॥२७॥ सा
सिंखातस्य वै पाशं तं वबंध महासुरम् ॥ तत्पाजमाहिषं रूपं सोऽपि
वक्षो महा मध्ये ॥२८॥ ततः सिंहो भवत्सद्यो पावतस्याम्बिका शिरः ॥
छिनत्ति तावत्पुरुषं खड्गपाशिरदृश्यत ॥२९॥ तत एवासुपुरुषं देहम
वीचि छेदसायकैः ॥ तं खड्गवर्मणा सार्धं ततः सोऽभून्महागजः ॥३०॥ २२

करोता च महासिंहं तं च कर्षवगर्जवः ॥ कर्षतस्तु करं देवी खड्गेन निर
क्षंततः ॥३१॥ ततो महासुरो भूयो माहिषं वपुरास्थितः ॥ तथैव क्षो
भयामास त्रैलोक्यं सवरावरं ॥३२॥ ततः कुडाजगन्माता च रिङ्का
पानमुत्तमम् ॥ पपौ पुनः पुनश्चैव जहा सारुरालोचना ॥३३॥ न नर्द
वासुरः सोऽपि वलवीर्यमहोद्यतः ॥ विष्मताभ्यां च शिक्षे पच रिङ्का
कां प्रतिभूधरान् ॥३४॥ सा च तान् अहितान्तेन चूर्णयन्ति दारोत्करे ॥

व

॥२३॥

उवाच तं मदीक्षुतं मुखगङ्गाकुलाक्षरं ॥३५॥ देवुवाच गज्जगज्जक्षरां मू
ठमधुयावत्पिबाम्यहम् ॥ मया त्वयि हते त्रैव गजिष्यन्त्यासु देवता ॥३६॥
अपिरुवाच ॥ एवमुक्त्वा समुत्पत्य सारुढा तं महासुरं ॥ पादेनाक्रम्य कंठे
च भस्मेनैव मताऽयत् ॥३७॥ ततः सोऽपि पदाक्रान्तस्तपानिजमुखात्ततः
अर्धनिष्क्रान्त एवासीद्देव्यार्येण संवृत ॥३८॥ अर्धनिष्क्रान्त एवासौ रामः
पुरुमानो महासुरा ॥ तया महासिना देव्या शिरुद्धित्वानिपातित ॥३९॥ २३

ततो ह्यसकृत् सर्वदैत्यसैन्येन नाशयत् ॥ प्रहर्षे च परं जगमुः सकला दे
वता गणाः ॥४०॥ तुष्टुवुस्तं सुरा देवीं सह दिव्यैर्महर्षिभिः जगुर्गन्धर्वप
तयो न नृनुशास्तरोगणाः ॥४१॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्तिके मन्व
न्तरे देवी महात्म्ये महाविद्यासुरवधः ॥३॥ अपिरुवाच ॥ शक्रादयः सुर
गणानि हतेति वीर्ये तस्मिंदुरात्मनि सुरारिक्त्वे च देव्या ॥ तां तु वुः प्रणा
तिनम्रशिरो धरां शावाभिः प्रहर्ष्य पुलकोद्गमचारुदेहा ॥४२॥ देवा उचुः ॥

वेंडी०
२४

देव्या ययाततमिदं जगदात्मशक्त्यानिःशेषदेवगणाशक्तिसमूहस्य
॥ तामम्विकामखिसदेवमहर्षिप्रज्ञाभक्त्यानतास्मविदधातुशुभानि
सान ॥ २ ॥ यस्याः प्रभावमतुलं भगवाननननो ब्रह्मा हरश्च निरुवक्तुम-
लं वलं च ॥ सा वशिष्ठाखिलजगत्परिपालनाय नाशाय वा शुभभय
स्य मतिं करोतु ॥ ३ ॥ या श्रीः स्वयं सुकृतिनां भवनेषु लक्ष्मी पापात्मनां राम
कृतधियां हृदयेषु बुद्धि ॥ अद्या सतां कुलजनप्रभवस्य लज्जातां तां ॥ २४

भगवत्पाकृतं सर्वं न किंचिदवशिष्यते ॥ ३० ॥ यदयं निरुतः शत्रुरस्माकं म-
हिषासुरः ॥ यदि वापि वरो देयत्वया स्माकं महेश्वरि ॥ ३१ ॥ संस्पृता सं-
स्पृता त्वन्नो हिंसेथा परमापदः ॥ यश्च मर्त्यस्तवैरेभिस्त्वातोष्यत्य-
मलानने ॥ ३२ ॥ तस्य वित्तं दिवि भवैर्धनदारादि संपदाम् ॥ हृदये स्मर-
जस्य नालं भवेथा सर्वदा म्विके ॥ ३३ ॥ मा विरुवा च ॥ इति प्रसादिता दे-
वैर्जगतीर्थे तथात्मनः ॥ तथैतुक्ता भद्रकाली वरुवा नर्हिता नृपः ॥

चंडी

॥२५॥

॥३४॥ इत्येतत्कथितं भूपसंभूतासायथापुरा ॥ देवीदेवशरीरेभ्योजगज्वय
हितैषिरागी ॥ पुनश्चगौरीहेहासासमुद्रतायथाभवत् ॥ वधायदुष्ट
दैत्यानांतथाभुंभनिभुंभयोः ॥ रक्षणायवलोकानां देवानामुप
कारिणी ॥ तच्छृणुधमयाख्यातं यथावत्कथयामिते ॥ इतिमा
र्करोऽयपुराणे सावर्षिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये शकादिस्तुतिः ॥ ॥ रामः
अधिरुवाच ॥ पुरा भुंभनिभुंभाभ्यामसुराभ्यां शचीपते ॥ त्रैलोक्यं य ॥ ॐ

इति सावर्षिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये शकादिस्तुतिः ॥ ॥ श्रीमहासरस्वतीदेवता भामरीबीजं भीमाशक्तिः सूर्य
तत्त्वः सर्वकेशशमनाथमभीष्टफलदाया प्राथं उत्तरचरित्रजपे विनियोगः ॥ ॥

॥२३॥ यादेवी सर्वभूतेषु श्रद्धा रूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २४ ॥ यादेवी
सर्वभूतेषु कान्तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २५ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु
लक्ष्मीरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २६ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु वृत्तिरूपेण
संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २७ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु स्थितिरूपेण संस्थिता ॥
नमस्तस्यै ॥ २८ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु दयारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥
यादेवी सर्वभूतेषु तुष्टिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ यादेवी सर्व

चरणी० भूतेषु मातृरूपेणा संस्थिता नमस्तस्यै ॥ ३० ॥ या देवी सर्व भूतेषु भ्रान्ति
 ॥ ३१ ॥ रूपेणा संस्थिता नमस्तस्यै ॥ ३१ ॥ शिन्द्रियाणां मधिष्ठात्री भूतानां मंत्रि
 लेषु या ॥ भूतेषु ततंतस्यै व्याप्तिदेव्ये नमो नमः ॥ ३३ ॥ वितीरूपेणा या
 क्ष्ममेतद्व्याप्तिस्थिता जगत् ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो
 नमः ॥ ३४ ॥ कृतता सुरैर्वर्मभीष्टसंश्रया तथा सुरेन्द्रेणादिनेषु सेवि रामः
 ता ॥ करोतु सानः शुभहेतुरीश्वरी शुभानि भद्राण्यपि हन्तु वापदः ॥ ३५ ॥ ३२

पासां प्रतंबोद्धतदैत्यतापितैरस्माभिरीणाच सुरैर्नमस्यते ॥ याचस्मृता न
 क्षरामेव हन्ति न सर्वा पदो भक्तिविनश्रमर्त्तिभिः ॥ ३६ ॥ अपि हवाच ॥
 एवं स वादि युक्तानां देवानां तत्र पार्वती ॥ स्नातुमभ्याययौ जाह्नवा
 न्दपनन्दन ॥ ३७ ॥ सा ब्रवीत्तान् सुरान् सुभ्रमवद्विस्तूयते वक्रा ॥ शरीरको
 शतश्चास्याः सप्तद्वीता ब्रवीच्छिव ॥ ३८ ॥ स्तोत्रं ममैतत्क्रीयते शुभदैत्यनि
 राकृतैः ॥ देवैः समस्तैः समरे निशुभेन पराजितैः ॥ ३९ ॥ शरीरकोशाद्य

चण्डी. तस्याः पार्वत्या निरुतामिका ॥ कौशिकी तिसमस्तेषु ततो लोकेषु गीय
॥ ३३९ ॥ ते ॥ ४० ॥ तस्यां विनिर्गताया च कृष्णा भूता पार्वती ॥ कालिके तिसमा
ख्याता हिमाचलकृता श्रया ॥ ४१ ॥ ततो त्रिकां परं रूपं विभाराणां सुमनोह
रम् ॥ ददर्श वराडो मुरा उभय तौ भुंभनि भुंभयो ॥ ४२ ॥ ताभ्यां भुंभाय
चाख्याता अतीव सुमनोहरा ॥ काप्यास्ते स्त्री म हाराजभासयन्ती हि राम ॥
माचलम् ॥ ४३ ॥ नैव ता दृक् विदुः पश्यन्केन विदुः तमम् ॥ ज्ञापतां का ॥ ३३

पुष्पौ देवी गृह्यतां वा सुरेश्वर ॥ ४४ ॥ स्त्री रत्नमति चारु वल्ली द्योतयन्ती दिश
त्रिधा ॥ सा तु तिष्ठति दैत्येन्द्रतां भवान्द्रुमर्हति ॥ ४५ ॥ यानि रत्नानि मरा
योगजाश्चादीनि वै प्रभो ॥ त्रैलोक्ये तु समस्तानि संप्रतं भाजिते गृहे ॥ ४६ ॥
शेषावतः समानीतो गज रत्नं पुरं दरात् ॥ पारिजाततस्तु शायं तथैवोच्चैः श्रवा
ह्यः ॥ ४७ ॥ विमानं हंससंयुक्तमेतन्निष्ठितं तेंगरो ॥ रत्नभूतमिहानीतं य
दासीदधसोद्भूतम् ॥ ४८ ॥ निधिरेष महामयः समानीतो धनेश्वरात् ॥ किं

वं जलिकनीददौ वाधिर्मालामहानपंकजो ॥ ४८ ॥ छत्रं ते वारुणांगे हेकावनं
 ॥ ३४ ॥ श्रावति हृति यथायं स्पन्दनवरो यः पुरासीमजायते ॥ ५० ॥ मत्स्यो ह्युक्ताति
 दानामशक्तिरीशत्वया हता ॥ पाशः सलिलराजस्य भ्रातुस्तव परिग्रहे
 ॥ ५१ ॥ निभुंभस्याधिजाताश्च समस्तारत्नजातयः ॥ वहिरपि ददौ तुभ्यम
 निशौचे च वाससी ॥ ५२ ॥ एवं दैत्येन्द्रत्नानि समस्तान्याहता निते ॥ रामः
 श्रीरत्नमेधाकल्पारणीत्वया कस्मान्न गत्यते ॥ ५३ ॥ अपि ह्यवाच ॥ नि ३६

शम्पेति वचः शुभं सतदाचराः सुराः योः ॥ शेषयामासुर्ग्रावं हूतं देव्या महासु
 रम् ॥ ५४ ॥ इति चेति वचः कथा सा गत्वा च वचनं मम ॥ यथा वाभ्येति संशीत्यात
 थाकार्यं त्वया लघु ॥ ५५ ॥ सतत्र गत्वा यत्रास्ते शैले देशेति शोभने ॥ सा देवी
 तां ततः ग्राह्यक्षणां मधुरया गिरा ॥ ५६ ॥ हत उवाच ॥ देवि दैत्येश्वरः शुभलै
 लोके परमेश्वरः ॥ हतो हं प्रेषितस्तनत्वं त्वत्सकाशमिहागतः ॥ ५७ ॥ अव्या
 हतास्तः सर्वा सुयः सदा देवयोनिषु ॥ निर्जितारिवलदैत्यारिः स यदा ह्य

वं शुभतत् ॥ ५८ ॥ ममत्रैलोक्यमखिलं मम देवावसानुगा ॥ यज्ञभागानहं सर्वा
 ॥ ३५ ॥ नुपश्रामि एथ क एथ क ॥ ५९ ॥ त्रैलोक्ये वररत्नानि मम वक्ष्याम्यशेषतः ॥
 तथैव गजरत्नानि हत्वा देवेन्द्रवारुणं ॥ ६० ॥ क्षीरोदमथ नोद्भूतमश्वरत्नं
 ममामरैः ॥ उच्चैः श्रवस संज्ञं तु प्रशिपत्य समर्पितम् ॥ ६१ ॥ यानि चान्या
 नि देवेषु गंधर्वेषु रजेषु च ॥ रत्नभूतानि भूतानि तानि ममैव शोभने ॥ ६२ ॥ रामः
 सात्वतस्मानुपागच्छ यतो रत्नभुजो वयम् ॥ ६३ ॥ सां वाममानुजं वापि नि ॥ ३५
 श्री रत्नभूतां त्वां देवि लोके मया महो वयं ॥ १ ॥

अंभुमुखिक्रमम् ॥ भजत्वं च वलापां गीरत्नभूतासि वैयतः ॥ ६४ ॥ परमे
 श्वर्यमनुलं प्राप्य समत्यरिग्रहात् ॥ एतद्दुःखासमालोच्य मत्यरिग्रह
 तां व्रज ॥ ६५ ॥ अविस्त्वा च ॥ इत्युक्त्वा सा तदा देवी गंभीरांतः स्मिता जगौ ॥
 दुर्गा भगवती भद्रा ययेदं धार्यते जगत् ॥ ६६ ॥ देवुवाच ॥ सत्यमुक्तं त्वया
 नात्र मिथ्या किंचित्त्वयोदितम् ॥ त्रैलोक्याभिपतिः श्रंभो निभुंभश्चापिता
 दृश ॥ ६७ ॥ किंच त्रय प्रतिज्ञातं मिथ्या तत्क्रियते कथं ॥ श्रयतामस्य बु

वे द्वित्वात्प्रतिज्ञाया कृता पुरा ॥ ६५ ॥ यो मां जयति संग्रामे यो मे रपे व्यपोह
 ॥ ३६ ॥ ति ॥ यो मे प्रतिवक्तो लोके समे मर्त्ता भविष्यति ॥ ६५ ॥ तदा गच्छतु भुंभोत्र
 निभुंभो वामहासुर ॥ मां जित्वा किं विरेणात्र पाणिं गृह्णातु मे लघु ॥ ७०
 ॥ दत्त उवाच ॥ अवलिप्तासि मैवं त्वं देवि ब्रह्म माग्रतः ॥ त्रैलोक्ये कः पु
 मां स्तिष्ठेदग्रे भुंभो निभुंभयो ॥ ७१ ॥ अन्येषामपि दैत्यानां सर्वदेवान्त्वे रामः
 पुथि ॥ तिष्ठन्ति सन्मुखे देवि किं पुनः स्त्रीत्वमेविका ॥ ७२ ॥ इन्द्राद्यांसि ३६

कृत्वा देवास्तथुर्येषां नसंयुगे ॥ भुंभादीनां कथं तेषां स्त्रीप्रयास्यसि संमुखं
 ॥ ७३ ॥ सा त्वंगच्छ मयैवोक्ता पार्श्वं भुंभो निभुंभयोः ॥ केशाकर्षणं निईत गो
 रवामागमिष्यसि ॥ ७४ ॥ देव उवाच ॥ एवमेतद्वली भुंभो निभुंभश्चापिता ह ति वीर्य
 शः ॥ किं करोमि प्रतिज्ञामेयदनालोचिता पुरा ॥ ७५ ॥ स त्वंगच्छ मयोक्तं य वीरः ॥
 द्यदेतत्सर्वमाहतः ॥ तदा च स्वासुरेन्द्राय सच युक्तं करोतु यत् ॥ ७६ ॥ ० ॥
 इति मार्कण्डेय पुराणे सावर्लीके मन्वन्तरे देवी महात्म्ये दत्त संवादः ५ ॥

चडी० ॥ अषिरुवाच ॥ इत्याकर्षवचोदेव्याः सदतोमर्षरितः ॥ समावहसमाग
 ॥ ३१ ॥ मदेत्पराजायविस्तरात् ॥ १ ॥ तस्य हतस्य तहाक्यमाकर्षसुरराटततः ॥
 सक्रोधग्राहदेत्यानामधिपो धूमलोचनम् ॥ २ ॥ हे धूमलोचनाश्रुत्वं
 स्वसैन्यपरिवारितः ॥ तामानयवलाहृङ्गकेशाकर्षणाविह्वलाम् ॥ ३ ॥
 तत्परित्राणादकश्चिद्यदिवोतिष्ठते परः ॥ सहनव्योमरो गोपियक्षो रामः
 गंधर्वराववा ॥ अषिरुवाच ॥ तेनाज्ञातस्ततः ॥ सीधंसदेत्यो धूमः ॥ ३१

लोचनः ॥ हतः षष्ठा सरस्वाराणामसुराणां दुतंययो ॥ ५ ॥ सदृष्टा
 ताततो देवीं तुरिनाचलसंस्थिताम् ॥ जगादोच्चैः प्रयाहीति
 मूलं शुम्भनिश्रुम्भयोः ॥ ६ ॥ नचेत्प्रीत्याद्यभवतीमद्वर्त्तार
 मुपैष्यति ॥ ततो वलान्नयामेष केशाकर्षणाविह्वलाम्
 ॥ ७ ॥ देवुवाच ॥ दैत्येश्वरेणाप्रहितो वलवान्चलसंयुतः ॥

च वलान्नयसिमामेवंततः किन्नेकरोम्यहम् ॥ ८ ॥ अविह्वा
॥ ३८ ॥ च ॥ इत्युक्तः सोम्यधावत्तामसुरोध्रप्रलोचनः ॥ हुंकारे
रौवतांभस्मसावकाराभिकाततः ॥ ९ ॥ श्रीदैव्येनमः ॥

राम
३६

अथकुडंमहासेन्यमसुराणांतथांविका ॥ ववर्षसायकैस्तीक्ष्णै
स्तथाशक्तिपरस्वधैः ॥ १० ॥ ततोद्धृतसठः कोपात्कृतानादंसुभैरव
म् ॥ पपातासुरसेनायांसिहोदेव्याश्चवाहन ॥ ११ ॥ काश्चित्करप्ररा
रेणादैत्यानास्येनवापरान् ॥ आकात्याबाधरेणान्यान्सजघान
महासुरान् ॥ १२ ॥ केष्वांश्चित्पाटयामासनरैः कोहानिकेशरी ॥ त
थातलप्रहोरणाशिरांसिहृतवान्पृथक् ॥ १३ ॥ विष्टुन्महास्त्रैः

चंडी० कृतास्तेनतथापरे॥ पयोवरुधिरंकोशदम्येषांधुतकेशर॥१४॥ क्षरो
 ॥३॥ नतद्वलंसर्वक्षयं नीतं महात्मना॥ तेनकेशरिणा देव्यावाहनेनातिको
 पिना॥१५॥ श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहतं धूम्रलोचनम्॥ वलं वक्षयितं
 त्सं देवी केशरिणा ततः॥१६॥ बुकोपदेत्याधिपतिः श्रुत्वा प्रस्फुरिधरः॥
 आज्ञापयामास चतौ वराः सुरैर्महासुरैः॥१७॥ हे वराः हे मुराः वेलेर्वह
 लैः परिवारितौ॥ तत्र गच्छत गत्वा वसा समानीयतां लघु॥ केशेष्वा

कथ्यवद्धावायदिवः संशयो युधि॥ तदा शेषायुधैः सर्वैरसुरैर्विनिहन्त
 तां॥१८॥ तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहैर्विनिपातिते॥ शिघ्रमागम्यतां व
 द्वागृहीत्वा तामथाश्विकाम्॥१९॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्त्तिके म
 न्वन्तरे देवी महात्म्ये धूम्रलोचनवधः॥२०॥ अपि ह वाच॥ आज्ञाप्तास्ते
 ततो देव्या वराः सुराः पुरोगमाः॥ चतुरङ्गवलोपेता ययुरभ्युद्यता युधाः॥२१॥
 दृष्ट्वा स्ते ततो देवी मोषद्धासां व्यवस्थिताम्॥ सिंहस्योपरि शैलेन्द्रशृंगे

वराडी. मरुतिकोचने ॥ २ ॥ तेदृष्ट्यातोसमादानुमुद्यमंचक्रुह्यता ॥ आकृष्ट
॥ ४० ॥ चापासिधरास्तथान्येतत्समीपगा ॥ ३ ॥ ततः कोपंचकारोच्चैरं विका
तानरीत्यति ॥ कोपेनवास्यावदनंमसीवर्णमभूत्तदा ॥ ४ ॥ भ्रुकु
टीकुटिलात्तस्याललाटफलकादुत्तम् ॥ कालीकरालवदनावि
निःकान्तासिर्पेशिनी ॥ ५ ॥ विचित्रखट्वाङ्गधरानरमालाविभूषणम
णा ॥ द्विपवर्मपरीधानाभुक्कामासातिभैरवा ॥ ६ ॥ अतिविस्तारवद ४०

माजिहाललनभीषणा ॥ निमग्नारक्तनयनानादापूरितदिशुखा
॥ ७ ॥ सावेगेनाभिपतिता न्यातयत्तीमहासुरान् ॥ सैन्येतत्रसुरा
रीणामभक्षयततद्वलम् ॥ ८ ॥ पार्श्विग्राहंकुशग्राहियोधधं
टासमन्विताम् ॥ समादायैकहस्तेनमुखेचिक्षेपवारणान् ॥ ९ ॥
तथैवयोधंतुरगैरयंसारथिनासह ॥ निशिष्यवक्त्रेदृशनेश्वर्व
पत्यतिभैरवं ॥ १० ॥ एकंजग्राहकेशेषुग्रीवायामथवापरात् ॥ पादे

वं मज्जमैवान्यमुरसायमपोथयत् ॥ ११ ॥ तैर्मुक्तानिवशास्त्राणि महा
॥ ४१ ॥ त्वाणि तथा सुरैः ॥ मुखेन जग्राह रुषा दशनैर्मथितान्यपि ॥ १२ ॥ वलि
नांतद्वलं सर्वमसुराणां मुह्यमानम् ॥ ममर्दाभक्षयद्यान्यानन्यांश्चा
ताडयत्तथा ॥ १३ ॥ असिना निहताः केविले विल्वद्वाङ्गताडिताः ॥ जग्मु
र्विनाशमसुरादन्ताग्रानिहतास्तथा ॥ १४ ॥ क्षणो न तद्वलं सर्वमसुराणां
राणां निपातितं ॥ दृष्ट्वा च राडो भिडुद्रावतां कालीमतिभीषणाम् ॥ ४२ ॥

शरवर्षैर्महाभीमैर्भीमाक्षीतामहासुरा ॥ आदयामास चक्रैश्च मुराडश्चि
तैः सहस्रशः ॥ १५ ॥ तानिवक्रान्यनेकानि विशमानानि तन्मुखम् ॥
वभ्रयथार्कविंचानि सुवहूनि घनोदरम् ॥ १६ ॥ ततो जहासातिरुषा
भीमं भैरवनादिनी ॥ काली करालवक्रान्तदुर्दर्शं दशनोज्ज्वला ॥ १७ ॥ उ
त्थाय च महासिंहं देवी चराडमधावत् ॥ गृहीत्वा चास्य केशेषु शिरस्तेना
सिनाच्छिनत् ॥ १८ ॥ अथ मुराडो भ्रमधावतां दृष्ट्वा चराडं निपातितम् ॥

च तमप्यपातयद्भूमौ सा खड्गमिह तं हृषा ॥ २० ॥ हस्तशेषं ततः सैन्यं दृष्ट्वा
 ॥ ४२ ॥ चरांडनिपातितम् ॥ मुरांडं च सुमहावीर्यं दिशो भेजे भयातुरं ॥ २१ ॥ शिर
 श्चरांडस्य काली च गृहीत्वा मुरांडमेव च ॥ आहूय च राडा दृष्ट्वा समिश्रम
 भ्येत्य चरांडं काम ॥ २२ ॥ मया तवात्रोपहतौ चराड मुरांडौ महापथर ॥ यु
 द्यते स्वयं भुंभं निभुंभं च हनिष्यति ॥ २३ ॥ अपि रुचाव ॥ तावानि रामः
 तौ ततो दृष्ट्वा चराड मुरांडौ महासुरौ ॥ उवाच काली कल्पारणीललि वंदि ४२

कावच ॥ २४ ॥ यस्माच्चरं च मुंडं च गृहीत्वा च मुपागता ॥ चामुरोऽतित
 दा लोके ख्याता देवी भविष्यति ॥ २५ ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णि
 के मन्वन्तरे देवी महात्म्ये चराड मुरांडवधः ॥ अपि रुचाव ॥ चराडं च नि
 हते दैत्ये मुरांडं च विनिपातिते ॥ बहूलेषु च सैन्येषु क्षयितेषु सुरेश्वरः ॥
 ॥ ततः कोपपराधीनचेता भुंभं प्रतापवान् ॥ उद्योगं सर्वसैन्यानां दै
 त्यानामादिदेश ह ॥ २६ ॥ अद्य सर्ववले दैत्या यः शीतिरुदायुधा ॥ कस्तू

चं नोचतुराशीतिनिर्यानुस्ववलेर्हताः॥३॥कोटिवीर्याणिपंचाशदसु
 ॥४३॥सारां कुलानि वै॥शतं कुलानि धूम्राणां निर्गच्छन्तु ममाज्ञया॥४॥
 कालकादौहतामौर्यां कालकेयास्तथासुराः॥पुद्गायसज्जानि
 र्यानुआज्ञयात्वरितामम॥५॥इत्यास्ताप्यासुरयातिभुंभोभैरवशा
 सनः॥निर्जगाममहासैन्यः सहस्रैर्वहुभिर्धृतः॥६॥आयान्तं चंडिका रामः
 दृष्ट्वा तत्सैन्यमतिभीषणम्॥ज्यास्वनेः पुरयामास धरणिगगनांत ४३

रामः॥७॥ततः सिंहो महानादमुतीव कृतवान् नृपः॥घंटास्वनेन तन्ना
 दमं विक्रान्तो पटं हयत्॥८॥धनुर्ज्या सिंहघंटानां नादाहरितदिग्गुणा
 ॥निनादैर्भीषणैः कालीजिते विस्तारितानना॥९॥तन्निनादमुपैश्व
 त्यदेत्यसैन्यश्चतुर्दिशीं॥देवीसिंहस्तथा कालीसरोधैः परिवारितः॥१०॥
 एतस्मिन्नन्तरेभयविनाशाय सुरद्विषां॥भवायामरसिंहानामतिवी
 र्यवलान्विताः॥११॥असौ शत्रुहविष्मन्नांतथेन्द्रस्पर्शकृत्॥शरीरेभ्योम

वे निष्कम्पतद्रूपैश्चरित्कां ययुः ॥ १२ ॥ यस्य देवस्य यद्रूपं यथा भूषणावा
 ॥ ४४ ॥ हनम् । तद्वदेव हितच्छक्तिरसुरान्योऽहुमाययुः ॥ १३ ॥ हंसयुक्तविमा
 नस्यासाक्षस्त्रकमराऽलुः ॥ आयाता ब्रह्मराः शक्तिर्वा क्षारणी सा
 भिधीयते ॥ १४ ॥ मांश्च शिबुवा रुढा त्रिभूलवरधारिणी ॥ महाहस्त
 लया प्राप्ता वन्द्यरेखा विभूषणा ॥ १५ ॥ कौमारी शक्तिरुक्ता वमयस्व राम
 रवाहना ॥ योऽहुमभ्याययौ दैत्या नमिकागुरु रूपिणी ॥ १६ ॥ तथैव ४४

वैष्णवी शक्तिर्गुरुोपरि संस्थिता ॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्गखड्गहस्ताभ्यु
 य पायौ ॥ १७ ॥ यत्तवाराहमनुलं रूपं पाविभ्रतो हरेः ॥ शक्तिसाध्याययो
 तत्र वाराही विभ्रती तनुं ॥ १८ ॥ नारसिंहीन्द्रसिं हस्य विभ्रती सहस्रं व
 पुः ॥ प्राप्ता तत्र सराक्षेपक्षिप्तनक्षत्रसंहतिः ॥ १९ ॥ वज्रहस्ता तथैव
 श्रीगजराजोपरि स्थिता ॥ प्राप्ता सहस्रनयना यथाशक्रस्तथैव सा
 ॥ २० ॥ ततः परिरुतस्तामिरीशानो देवशक्तिभिः ॥ हन्यन्तामसुरासी

चैः घ्रममप्रीत्याहचरिःकां॥२१॥ततोदेवीशरीरात्तुविनिष्क्रान्तातिभीष
 ॥४५॥शा॥चरिःकाशक्तिरत्युग्राशिवाशतनिनादिनी॥२२॥सावाह्व्यमज
 दितमीशानमपराजितम्॥इतत्वंगच्छुमगव न्यार्षभंभनिभंभयोः
 ॥२३॥अहिभंभंनिभंभंचदानवावतिगर्वितौ॥येचान्येदानवास्तत्रयु
 द्धायसमुपस्थिता॥२४॥त्रैलोक्यमिन्द्रोऽलभतां देवाः सन्तु हविर्भुजः रामः
 पर्यंप्रयातपातातं यदि जीवितुमीच्छथ॥२५॥वलावलेपादथवेद ४५

तद्यत्तुमद्विवापिहितेनवः~

वन्तो युद्धकांक्षिणः॥तदागच्छतुभंभोवनिभंभोवामहासुरः॥२६॥यतो
 निसुक्तोदोतेनतथादेव्याशिवः स्वयम्॥शिवदूतीतिलोकेस्मिततः सा
 ख्यातिमागता॥२७॥तेपिश्रुत्वावबोदेव्यासर्वाख्यातंमहासुरा॥अमर्षा
 रिताजगत्सुर्यवकासायनीस्थिता॥२८॥तत्प्रथममेवाग्रेशरराक्षुष्टिह
 रिभिः॥ववर्षरुद्धतामर्षास्तां देवीममराय॥२९॥सावतान्प्रहितान्वा
 गाच्छूलशक्तिपरखधान्॥विच्छेदलीलयाध्मातधनुर्मैमरेषु

च मिः॥३०॥तस्याश्रतस्तथाकालीश्रुतपातविदारितान्॥खट्वाङ्गपोथिता
 ॥४६॥श्वारीकुर्वन्तीम्वरत्तदा॥३१॥कमराङ्गुजलाक्षेपहतवीर्यान्तोज
 सः॥ब्रह्मराणीवाकरोच्छुन्येनयेनास्मधावति॥३२॥मोह्यरीत्रिश्र
 लेनतथाचक्रेरावैस्मवी॥देत्यान्जघानकौमारीतथाशभ्यातिकोपि
 ना॥३३॥रेन्द्रीकुलशपावेनशतसौदैत्यदानवाः॥पेतुर्विदारितांष्ट
 थांरुधिरौघप्रवर्षिणाः॥३४॥तुराङ्गप्रहारविध्वस्तादंष्ट्राग्रक्षतवक्षसः॥४६॥

वराहमर्त्याम्वपतंश्चक्रेरावविदारिताः॥३५॥नखैर्विदारितांश्चान्यान्भ
 क्षयन्तीमहासुरान्॥नारसिंहोच्चाराजौनादाहरादिजंतरा॥३६॥वराह
 दहासैरसुराशिवहूत्यभिदूषिता॥पेतुःपृथिव्यांपतितान्स्तांवरवादाथ
 सातदा॥३७॥इतिमातृगणकुड्ममर्दयन्तंमहासुरम्॥दृष्ट्वाभ्युपायेर्वि
 विधैर्नेष्टुर्देवारिसैनिकाः॥३८॥पलायनपरान्दृष्ट्वादेत्यान्मातृगणा
 दितान्॥योऽहमभ्याययौकुक्षोरक्तबीजोमहासुरः॥३९॥रक्तविन्दुर्यस

वे भूमौ पतत्यस्य शरीरतः^१ समुत्पतति मेदिन्या तत्र मासो महासुरः॥४०॥ पु
 ॥४१॥ पुधे सगदा पाशिरिन्दुशक्त्या महासुरः॥ ततश्चैन्द्री स्ववज्रेणारक्तबीजम
 ताडयत्॥४१॥ कुलीशेनाहतस्याभुवहु सुस्त्रावशो गितम्॥ समुत्तस्थ
 स्ततो योधास्तद्रूपास्तत्पराक्रमाः॥४२॥ यावन्तः पतितास्तस्य शरीराद
 क्तविन्दवः॥ तावन्तः पुरुषा जातास्तर्क्ष्य वलविक्रमाः॥४३॥ ते चापि पु राम
 पुधुस्तत्र पुरुषारक्तसंभवाः॥ समं मातृभिरपुत्रास्तत्र पातातिभीषणं ४९

॥४४॥ पुनश्च वज्रपातेन क्षतमस्य शिरो यदा॥ ववाहरक्तं पुरुषास्ततो जा
 तास्तस्मिन् ॥४५॥ वैष्णवी समरे वै न चक्रेणाभिजघान ह॥ गदया ताड
 यामास सैन्द्री तमसुरेश्वरम्॥४६॥ वैष्णवी चक्रभिन्नस्य रुधिरस्त्रावसं
 भवे॥ सहस्रशो जगद्वाप्तं तत्र मासो महासुरैः॥४७॥ शक्त्या जघान को
 माशिवाराही च तथा सिना॥ माहेश्वरी त्रिभूलेन रक्तबीजमहासुरं॥४८॥
 स चापि गदया दैत्यः सर्वा एवाहनत्पृथक्॥ मातृकोपसमाविष्टो

वं रक्तबीजो महासुरः ॥ ४८ ॥ तस्यास्तस्य बहुभुराक्षिभ्रलादिभिर्भुवि ॥ ५० ॥
 ॥ ४९ ॥ तयो वैरक्तो घस्तेनासच्छतशो सुराः ॥ ५० ॥ तैश्चासुरास्वत्संभ्रतेरसुरैः स
 कलं जगत् ॥ व्याप्तमासीत्ततो देवाभयमाजगमु रूतमम् ॥ ५१ ॥ तान्विष
 स्मान्सुरांश्च वंदिका प्राह सत्वर ॥ ५२ ॥ उवाच काली वामुरोऽविस्तीर्त्सं वद
 नं कुरु ॥ ५३ ॥ मच्छत्रपातसंभ्रतान् रक्तविन्दून् महासुरान् ॥ रक्तविन्दून् रामः
 तीक्ष्णं वक्त्रेणानेन वेगिता ॥ ५४ ॥ भक्षयन्ती च ररोत दुत्यन्तांन् महासु ॥ ४९

रान् ॥ एवमेव क्षयं दैत्यः क्षीराक्षरक्तो गमिष्यति ॥ ५४ ॥ भक्षयन्ती च ररोत दुत्यन्तांन् महासु
 वो ग्रानवोत्पस्यन्ति वापरे ॥ इत्युक्त्वा ततो देवी भूलेनाभिजघानत ॥
 ५५ ॥ मुखेन काली जगदहे रक्तबीजस्य शोणितम् ॥ ततो सा वाजघानाय
 गदया तत्र वंदिकाम् ॥ ५६ ॥ नवास्यावेदनां वक्त्रेण रापातो ल्पिका मपि ॥
 तस्यास्तस्य देहानुबहुमुखा वशोणितम् ॥ ५७ ॥ यतस्ततस्तद्वक्त्रेणावा
 मुराणसंप्रयच्छति ॥ मुखे स मुद्रतायस्यारक्तपातान् महासुरान् ॥ ५८ ॥

४३

वे तंश्चरवादाथवापुराडापपौतस्यवशोरिगतम् देवीभस्तेनवज्रेणाचारोर
 ॥४८॥ सिभिरिष्टिभिः ॥५५॥ जघानरक्तबीजन्तंवामुंडा पितशोरिगतम् ॥ सप
 पातमहीपृष्ठेशरग्रसंधसमाहत ॥६०॥ निरक्तश्चमहीपालरक्तबीजो
 महासुरः ॥ ततस्तेहर्षमतुलमवापुस्त्रिदशानृपः ॥६१॥ तेषांमातृजरा
 जातो ननर्तासृष्टदोहत ॥६२॥ इतिमार्कण्डेयपुराणोसावर्षिके म राम
 न्वन्तरे देवीमहात्म्ये रक्तबीजवधः ॥ राजोवाच ॥ विवित्रमिदमाख्या ॥४९॥

तंभगवन्भवतामम ॥ देव्याश्चरितमाहात्म्यंरक्तबीजवधाश्रितम् ॥१॥ भयश्चे
 द्दाम्यहंश्रोतुंरक्तबीजेनिपातिते ॥ वकारभुंभोयत्कर्मनिभुंभश्चातिकोपि
 ता ॥२॥ अमपिहवाच ॥ वकारकोपमतुलंरक्तबीजेनिपातिते भुंभासुरोनि
 भुंभश्चरतेष्वन्येषुवाहवे ॥३॥ हन्यमानंमहासैन्यं विलोक्यामर्षमुद्धरन्
 अभ्यधावन्निभुंभोयमुख्ययासुरसेनया ॥४॥ तस्याग्रतस्तथापहंस्त्रि
 र्धयोश्चमहासुरः ॥ सदहौहपुटांकुक्षारुतुंदेवीमुवाचयुः ॥५॥ आज

वे गाममहावीर्यः श्रुंभोपिस्वले ईतः ॥ निरुत्तुं वरिणः कांकोपात्कृत्वा युद्धं
 ॥ ५० ॥ तुमात्तमि ॥ ६ ॥ ततो युद्धमतीवासीद्देव्याश्रुंभनिश्रुंभयोः ॥ शरवर्षमती
 वोश्रुंभेघयो रिववर्षतोः ॥ ७ ॥ विशेदास्त्रान्शरान्ताभ्यां वरिणः कास्व
 शरोत्करैः ॥ ताडयामास चांगेषु शरैश्चौघैरसुरैस्वरैः ॥ ८ ॥ निश्रुंभो निशि
 तं खड्गं चर्मवादाय सुप्रभं ॥ अताडयन्मूर्ध्नि सिंहं देव्या वाहनमुत्तमम् ॥ ९ ॥ राम
 ताडिते वाहने देवीशुरप्रेणासिमुत्तमम् ॥ निश्रुंभस्याश्रुविक्षेदचर्मवा ॥ ५०

पृष्ठचंद्रकम् ॥ १० ॥ छिन्ने चर्मणि खड्गे च शक्तिं विक्षेपसोसुरः ॥ तामप्य
 त्यद्विधावक्रेवक्रेणाभिमुखागतम् ॥ ११ ॥ कोपाध्यातो निश्रुंभो धभूलं ज
 ग्राहदानवः ॥ आयातं मुष्टिपातेन देवीतस्त्रा प्यचरणीयम् ॥ १२ ॥ आवि
 धाय गदां सोपिविक्षेपवंदिकां प्रति ॥ सापि देव्या त्रिभूलैर्न भिन्ना भ
 स्मत्त्वमागताः ॥ १३ ॥ ततः परशुहस्तेन आयातं देवपुंगवम् ॥ आहस्य दे
 वीवा शौघैरपपातयत्तभूतले ॥ १४ ॥ तस्मिन्निपतिते भूमौ निश्रुंभे भी

च मविक्रमे ॥ भातर्यतीव संकुडः प्रययौ हन्तुमन्विकाम ॥ ५५ ॥ सरथस्थस्तथा
 ॥ ५६ ॥ सुधैर्गृहीतपरमायुधैः ॥ भुजैरह्नाभिरतुलैर्व्याघ्राशेषं वभौ नभः ॥ ५७ ॥
 तमायान्तं समालोक्य देवी शंखमवादयत् ॥ ज्याशब्दे वापि धनुषश्च
 कारातीव दुःसहम् ॥ ५८ ॥ हरयामास ककुभो निजघंटाखने नव ॥ सम
 स्तदैत्यसैन्यानां तेजो बधविधायिनाम् ॥ ५९ ॥ ततः सिंहो महानादैस्तान् रामः
 जितेभमहमदैः ॥ हरयामास गगनं गतयोपरिशोदय ॥ ६० ॥ ततः का ॥ ५९

ली समुत्पत्य गगनं क्षमामताडयत् ॥ कराभ्यां तन्निनादेन प्राक्खनास्तेति
 रोहिताः ॥ अष्टादृहा समशिवं शिवहतीव कारह ॥ तैराद्यैरसुरास्त्रेषु भुं
 भः कोपं परं ययौ ॥ २१ ॥ दुरात्मनिष्ठतिष्ठेति व्याजहरास्त्रिकायदा ॥ तदा
 जयेत्यभिहितं देवैराकाशसंस्थितैः ॥ २२ ॥ भुंभेनागत्य याशक्तिर्मुक्ताया
 तिभीषणा ॥ वंशिकाशक्तिस्तस्यास्ति आयातीव हि कदा भासानिरस्ता
 महोत्कथा ॥ २३ ॥ सिंहनादेन भुंभस्य व्याप्तलोकत्रयान्तरम् ॥ निर्घातनि

वै स्वनाघोरोत्तितवानवनीपते॥२४॥ भुंभमुत्तान्छरान्देवीभुंभस्तत्प्रहिता
॥५२॥ भुंभान्॥ विच्छेदस्वशरैरुग्रैः शतशोधसहस्रशः॥२५॥ ततः सावंडिकाकु
क्षभलेनाभिजघानतं॥ सतदाभिरुतोभूमौमूर्छितोनिपपातह॥२६॥
ततोनिभुंभोसंप्राप्यवेतनामातकार्मुकः॥ आजघानशरैर्देवीकाली
केशरिरांतथा॥२७॥ पुनश्चक्रत्वावाहूनामपुतंदनुजेश्वरः॥ चक्रायुधे राम
नदितिजच्छादयामासवशिकाम्॥२८॥ ततोभगवतीकुक्ष्यादुर्गादुर्गा ५०

तिनाशिनी॥ विच्छेदतानिवक्राशिवशैसाधकौग्धं तान्॥२९॥ ततो
निभुंभोवेगेनगदामादायचंडिकाम्॥ अभधावतवैरुनुदैत्यसेनास
माहतः॥३०॥ तस्यापततएवाभुगदोविच्छेदचंडिका॥ खड्गेनशितधारे
णसवभूलंसमादेदे॥३१॥ भूलस्तंसमायात्तंनिभुंभममशर्दनम्॥ ह
दिविव्याधभूलेनवेगाविद्धेनचंडिका॥३२॥ भिन्नस्यतस्यभूलेमह
दयानिस्ततोपर॥ महाबलोमहावीर्यस्तिष्ठेतिपुरुषोवदन्॥३३॥ तस्य

व निष्कामतो देवी प्रहस्य स्वभवतदा ॥ शिरश्चिह्ने दखेन ततो सा वापत
 ॥ ५३ ॥ दुवि ॥ ३४ ॥ ततः सिंहश्च खादोऽग्रं दृष्ट्वा क्षुसा शिरोधरान् ॥ असुरान् स्तोस्त
 था काली शिवदूती तथा पशन् ॥ ३५ ॥ कोमारी शक्तिनिर्भिन्नाः केचिन्ने
 भर्महासुराः ॥ ब्रह्मराणी मंत्ररतेन तोयेनान्ये निराकृताः ॥ ३६ ॥ माहेस्व
 शत्रिभस्त्रेन भिन्नाः पशुस्तपामवे ॥ वाराही तुंडघातेन केचिच्चरणीक
 ता भुवि ॥ ३७ ॥ खंडं खंडं च केशावैष्णव्यादानं वाक्यताः ॥ वज्रेण चैन्द्री

राम
 ५३

हस्ताग्रविमुक्तेन तथापरे ॥ ३८ ॥ केचिद्दिने सुरसुराः केचिन्नशामहाहवात्
 ॥ भक्षिताश्चापरे काली शिवदूती मृगाधिपैः ॥ ३९ ॥ शतिमार्करोडयश्च
 राशो सावर्त्तिके मन्वन्तरे देवो महत्स्ये निभुंभवधः ॥ ४० ॥ अषिरुवाच ॥
 निभुंभो निहतं दृष्ट्वा भ्रातरं आरासमितम् ॥ हन्यमानं वलं वैवभुंभः
 कुक्षोवधीद्वः ॥ ४१ ॥ बलाबले पादुष्टे तं मातुर्गैर्विर्गमा वह अन्यासां
 बलमाश्रित्य पुत्रांसेयातिमानिनी ॥ ४२ ॥ देवुवाच ॥ एकैवाहं जगत्पत्र

गर्व १

वे द्वितीयाकाममापरा ॥ पश्येतांदुष्टमयेवविशं सोमहि नृतय ॥ ३ ॥ ततः स
 ॥ ५४ ॥ पस्तस्तो देवो ब्रह्माणि प्रमुखा लये ॥ तस्या देव्यास्तनौ जग्मुरेकैवासीत्
 तोमिका ॥ देवुवाच ॥ अहं विभूत्या बहुभिरिह रूपैर्यदा स्थिता ॥ तत्सं
 हतं मयैकैव तिष्ठाम्या जौ स्थिरो भव ॥ ५ ॥ अधिरुवाच ॥ ततः प्रवृत्तेषु
 देव्याः शुभस्य बोधयोः ॥ पश्यतां सर्वदेवानां मसुराणां वदारुणां ॥ ६ ॥ रामः
 रथैः शितैः शस्त्रैस्तथास्त्रैश्चैव दारुणैः ॥ तयोर्पुं दमनूयैः सर्वलो ॥ ५४

कभयं करम् ॥ ७ ॥ दिव्या न्यस्त्राणि शतशो मुमुचेयान्यथा मिका वभं
 जतानि दैत्येन्द्रस्त्यतिघातकर्त्तृभिः ॥ ८ ॥ मुक्तानितेन चास्त्राणि दिव्या
 निपरमेश्वरी ॥ वभंजलिलयैवोग्रं कारोद्धारणादिभिः ॥ ९ ॥ ततः श
 र्शतैर्देवीमाच्छादयत् सोमुर ॥ सापितत्कुपिता देवी धनुश्चिह्ने ददे
 षुभिः ॥ १० ॥ छिन्ने धनुषि दैत्येन्द्रस्तथा शक्तिमया ददे ॥ विच्छेद देवी
 चक्रेण तामप्यस्य करे स्थिताम् ॥ ११ ॥ ततः खड्गमुपादाय शतचन्द्रं च

वं भानुमत्॥ अभ्यधावततो देवीं देव्यानामधिपेश्वरः॥ १२॥ तस्यापतत
 ॥ ५५॥ सवागुरुवद्विदेदवंडिका॥ धनुर्मुक्तैः शितैर्वा रौश्वर्मवार्ककरामलं
 ॥ १३॥ रुताश्वः सतदा देत्यश्चिन्नधन्याविसारयिः॥ जग्राहमुज्जरं द्यौ
 रमेविका निधनो घतः॥ १४॥ विछेदापततस्तस्य मुद्रं निशितै
 शरैः॥ तथापि सोभ्यधावतां मुष्टिमुद्यम्य वेगवान्॥ १५॥ समुष्टिं
 पातयामास हृदये देत्युंगवः॥ देव्यास्तं वापिसा देवी तलेनोर

रामः
 ५५

स्यताडयत्॥ १६॥ तलप्रहाराभिरुतो निपपात महीतले॥ सदैत्यराजस
 रुसा पुनरेव तथोत्थितः॥ १७॥ उत्पत्य वप्रग्रह्यो दैर्देवी गगनमास्थितः
 ॥ तत्रापि सानिराधारा युयुधेतेन वंडिका॥ १८॥ नियुद्धं खेतदा देत्यश्च
 डिकावपरस्परम्॥ वक्तुः प्रथमं युद्धं मुनिविस्मयकारकम्॥ १९॥ त
 तो नियुद्धं सुचिरं कृत्वा तेनाम्बिका सह॥ उभयात्मभ्रामयामास विछे
 पधरणीतले॥ २०॥ सक्षिप्तो धरणी प्राप्य मुष्टिमुद्यम्य वेगितः॥ अ

च धधावतदुष्टात्मावेडिकानिधनेठया॥२१॥तमाघान्तततोदेवीसर्वदे
॥५६॥त्यजनेश्वरम्॥जगत्सोपातयाभासभित्वाभूलेनवक्षसि॥२२॥सगता
सुपपातोऽं देवीभूलाग्रविक्षत॥चालयन्सकलान्पृथ्वीसाध्विधि
पोंसपर्वतां॥२३॥ततःप्रसन्नमखिलंरुतेतस्मिंदुरात्मनि॥जगत्सा
स्थमतीवापनिर्मलंवाभवन्नभः॥२४॥उत्पातमेघाःस्वोक्तायेप्राणा राम
संस्तेशमेययुः॥सरितोमार्गावाहिन्यस्तथासंस्तत्रपातिते॥२५॥ ५६

ततोदेवगणाःसर्वैरर्घ्यनिर्भरमानसः॥चभूषार्निहतेतस्मिंशंधर्वाल
लितंजगुः॥२६॥अवा दयंस्तयैवान्येनन्तुभ्याप्सरोगणाः॥धनुःपु
रणास्तथावाताःसुप्रभोभद्विवाकरः॥२७॥जन्वतुभ्याग्नयःशान्ताः
शान्तदिग्जनितखनाः॥२८॥शतिमार्करोऽयपुराणोसावर्षिकेम
न्वन्तरेदेवीमहात्म्येभुंभवधः॥२९॥अपिरुवाच॥देव्यारुतेतत्रमहा
सुरेन्द्रेसेन्द्रासुरावह्निपुरोगमास्ताम्॥कात्यायनींतुष्टुवुरिष्टला

देवावुः

चंडी

॥५९॥

भादिकासिवक्त्रास्तुविकासिताशाः॥ देव प्रपन्नार्तिहरेऽर्सादप्रसीदमा
तर्जगतोरिवलस्य॥ प्रसीदविश्वेश्वरिपाहिविश्वेन्वमीप्सरीदेवीचराचरस्य
॥२॥ आधारभूताजगतस्त्वमेकामहीस्वरूपेणयतःस्थितासि॥ अयास्वरूप
स्थितासित्वयेतदाप्यायतेकृत्स्नमलंघ्यवीर्ये॥३॥ त्वेवैस्मवीशक्तिरनन्त
वीर्याविश्वस्यबीजंप्रमासिमाया॥ संमोहितंदेविसमस्तमेतत्त्वैवैयस
नाभुविमुक्तिहेतु॥४॥ विद्यासमस्तास्तवदेविभेदास्त्रियसमस्तास

रामः

५९

स्तु ३

कलाजगत्सु॥ त्वयैकपाश्रितमंबयैतत्कातेस्तुतिस्तव्यपरापरोक्ति॥५॥ सर्व
भूतायरादेविस्वर्गमुक्तिप्रदायिनी॥ त्वेस्तुतास्तुतयेकावाभवन्नुपरमोक्तयः
॥६॥ सर्वस्यबुद्धिरूपेराजनस्यहृदिसंस्थिते॥ स्वर्गापवर्गदेदेविनारायणि
नमोस्तुते॥७॥ कलाकाष्ठादिरूपेरापरिणामप्रदायिनि॥ विश्वस्योपेतो
शक्तेना॥८॥ सर्वमंगलमांगल्येशिवेसर्वार्थसाधिके॥ शरणापेज्येवकेतो
रिना॥९॥ सहिस्थितिविनाशानांशक्तिभूतेसनातनि॥ गुणाश्रयेगुणाम
येना॥१०॥ शरणागतदीनार्त्तपरिआराधरायरो॥ सर्वस्वार्तिहरेदेविना॥११॥

च हंसयुक्तविमानस्थे ब्रह्मारीरूपधारिणी ॥ काशाभः क्षरिकेदेविना
 ॥ ५८ ॥ १२ ॥ त्रिशूलवन्द्यारिधरे महावृषभवाहिनी ॥ माहेश्वरीस्वरूपेणाना ॥
 १३ ॥ मयूरकुङ्कुमवृते महाशक्तिधरेनये ॥ कौमारीरूपसंस्थानेना ॥ १४ ॥
 शंखचक्रगदाशार्ङ्गगृहीतपरमायुधे ॥ प्रसीदवैष्णवीरूपेना ॥ १५ ॥ गृही
 तोग्रमहावक्त्रे दंष्ट्राधृतवसुंधरे ॥ वाराहरूपिणी शिवेना ॥ १६ ॥ नृसिंह
 रूपेणोग्रेण हनुं दैत्यान्कृतोद्यमे ॥ त्रैलोक्यत्राणासहिनेना ॥ १७ ॥ किरी

रामः
 ५६

दिनिमहावक्त्रे सरस्वनयनोज्ज्वले ॥ श्वपाराहरे वैदिना ॥ १८ ॥ शिव
 स्त्रीस्वरूपेण हतदैत्यमहावले ॥ घोररूपे महाशवेना ॥ १९ ॥ दंष्ट्राकरा
 लवदने शिरोमालाविभूषणे ॥ बाभ्रुं ईमुंडमथनेना ॥ २० ॥ लक्ष्मीलजे
 महाविद्येश्वरे पुष्टे स्वधेध्रुवे ॥ महाराविमहाशवेना ॥ २१ ॥ मेघे सरस्व
 तिवरे भूतिवाभ्रपितामसि ॥ नीयते त्वं प्रसीदशेना ॥ २२ ॥ सर्वस्वरूपे स
 र्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ॥ भयेभ्यस्त्राहिनी देवि दुर्गे देवि नमोस्तुते ॥ २३ ॥

च एतन्नेवदनं सौम्यं लोचनत्रयप्रक्षिप्तम् ॥ पातुनः सर्वभूतेभ्यः कात्यायनिन
 ॥ ५८ ॥ मोक्षते ॥ २३ ॥ ज्वालाकरालमसुग्रमशेषासुरसूदनम् ॥ विश्रलं पातुनो
 भीतेर्भद्रकालिनमोक्षते ॥ २४ ॥ हिनस्ति दैत्यतेजांसि स्रुनेनाह्यपात्रग
 त् ॥ साघंदापातुनो देवि पापेभ्यो न सुतानिव ॥ २५ ॥ असुरास्तृप्ता
 पंकचर्चितस्ते करोज्ज्वल ॥ शुभाय रक्तो भवतु चंडिके त्वानता वयम् ॥ २६ ॥ रामः
 रोगानशेषानपहंसितुं शरणातुकामान्सकलानभीक्ष्णन् ॥ २७ ॥

श्रितानां न विपन्नरागां तामाश्रिताः प्राश्रयतां प्रयानि ॥ २८ ॥ एतत्कृतं
 यत्कदनं तयाद्यधर्मद्विषो देवि महासुराणां ॥ स्तूपैरनेकैर्वहुधात्ममूर्तिस्त
 त्वाभिकेत्यकरोति कात्या ॥ २९ ॥ विद्यासुशास्त्रेषु विवेकदोषेष्वप्युवाच
 पुत्रकात्वदया ॥ ममत्वगर्भेति महोदधकारे विभ्रामयत्येतदतीव विचित्रम् ॥
 रक्षांसि यत्रोग्रविषाधनागा यत्रारयोदस्युवला नियत्र ॥ दावानलो यत्र
 तथाक्षिमध्ये यत्र स्थिता त्वं परिपासि विश्वं ॥ ३० ॥ विश्वेश्वरो त्वं परिपासि
 विश्वं विश्वात्मिकाधारपसीति विश्वं ॥ विश्वशब्दा भवति भवन्ति विश्वा

श्रयायेत्वयिभक्तिनम्रा ॥ ३१ ॥ देविषसीदपरियात्तयनोरभीतेनित्ययथासु
 ॥ ६० ॥ स्वधादधुनैवसद्यः ॥ पापानिसर्वजगतां प्रशमनयाभुत्सातपाकजनि
 तांश्चमहोपसर्गान् ॥ ३२ ॥ प्रणतानां प्रसीदत्वं देवि विश्वार्तिहारिणि त्रै
 लोक्यवासिनामीदृशे लोकानां वरदाभव ॥ ३३ ॥ देवुवाच ॥ वरदाहं सुरग
 णावरं जन्म न्यसेच्छुभं ॥ तं वरुणध्वं प्रयच्छामि जगतामुपकारकम् ॥ ३४ ॥
 ॥ देवा उवुः ॥ सर्वगाधा प्रशमनं त्रैलोक्यस्यारिखलेश्वरि श्वमेतत्त्वया का रामः
 र्पमस्मद्विरि विनाशनम् ॥ ३५ ॥ देवुवाच ॥ वैवस्वते त्तरे प्राप्ते अष्टाविंशति ॥ ६०

महासुरैः ॥

मेयुगे ॥ भुंभो निभुंभश्चैवान्पावुर्त्यस्येते मरणावहे ॥ ३७ ॥ नन्द्यो पारहेजा
 तायशोदागर्भसंभवा ~~स्तस्मै सन्निविष्ट~~ तत्तत्तौ नाशयिष्यामि विंध्या
 चलनिवासिनी ॥ ३८ ॥ पुनरप्यतिरौद्रेण रूपेण पृथिवीतले ॥ अवतीर्य ह
 निष्यामि वैप्रवितां सुदानवान् ॥ ३९ ॥ भक्षयन्त्याश्च तानुग्रान् चैप्रवित्तान्म
 म्हासुरान् ॥ ४० ॥ भविष्यन्ति दाडिमी कुसुमोपमाः ॥ ४१ ॥ ततो मां दे
 वताः सर्वमर्त्यलोके वमानवा ॥ स्तुवन्तो व्याहरिष्यन्ति सततं रक्तदंतिकां
 ॥ ४२ ॥ इत्यथ शतवार्षिकशमनादृष्ट्या मनंभसि ॥ पुनिभिः संसृता भूमा सं

च भविष्याम्ययोनिजा ॥४३॥ ततः शतेननेत्राणां निरीक्षिष्यामि यन्मुनिम
 ॥६१॥ कीर्तयिष्यन्ति मनुजा शताक्षीमिति मां ततः ॥४३॥ ततो ह मखिलं लोके
 मात्मदेहसमुद्भवैः ॥ भरिष्यामि सुरासाकैराहृष्टैः प्राणाधारकैः ॥४४॥ सा
 कं भरीति विख्यातं तदा यास्याम्यहं भुवि ॥ तत्रैव वधिष्यामि दुर्गमाख्यं
 महासुरं ॥४५॥ दुर्गा देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ॥ पुनश्चाहं
 यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमावले ॥ रक्षांसि भक्षयिष्यामि मुनीनां जगत्का
 रणात् ॥ ततो मां मुनयः सर्वे स्तोष्यन्पानममूर्तयः ॥४७॥ भीमा देवीति

रामः
 २९

विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ॥ यदा ह रणाख्ये लोके महाबाधो करि
 ष्यति ॥४८॥ तदा हं भ्रामरं रूपं कृत्वा संख्येयं पश्ये ॥ वै लोके स्थहिता
 र्था यवधिष्यामि महासुरम् ॥४९॥ भ्रामरीति च मां लोके तदा स्तोष्यन्ति
 सर्वदा ॥ इत्थं यदा यदा बाधा दानवो त्या भविष्यति ॥५०॥ तदा तदा व
 तीर्याहं करिष्याम्यसि संक्षयम् ॥५१॥ इति मार्कण्डेयपुराणे साव
 र्णिके मन्वन्तरे देवी महात्मने नारायणोक्तं ॥१॥ देव्याव ॥ एभि

वे सवैश्वमांनित्यं स्तोष्यन्ते यः समाहितः ॥ तस्याहं सकलां वाधां शमयि
 ॥ ६२ ॥ व्याम्य संशयं ॥ १ ॥ मधुकैटभनाशं च महिषा सुरघातनं ॥ कीर्त्तयिष्य
 न्तिये तद्वदधं शुभं भविष्यं भयोः ॥ २ ॥ अहं स्यां च वतुर्दृष्टो न वाम्पावैकवे
 तसः ॥ श्रोष्यन्ति वै वये भक्त्या मम माहात्म्यमुत्तमम् ॥ ३ ॥ न ते धां दुष्क
 रं किं विदुः कृतोत्थानवापदः ॥ भविष्यति न दारिद्र्यं न वै वैद्यविषो रामः
 जनं ॥ ४ ॥ शत्रुतो न भयेतस्य दस्युतो वा न राजतः ॥ न शस्त्रानलतो

तं

पाषात्कदाचित्संभविष्यति ॥ ५ ॥ तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं पठितव्यं समाहि
 तैः ॥ श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वस्त्ययं महत् ॥ ६ ॥ उपसर्गानशेषांस्तमहा
 मारिसमुद्भवान् ॥ तथात्रिविधमुत्पातं महात्म्यं शमयेन्मम ॥ ७ ॥ यत्रैत
 द्पठ्यते सम्यक् नित्यमायतने मम ॥ सदानतर्हि मोक्षानिमित्तानि ध्येत
 श्रमे स्थिता ॥ ८ ॥ बलिप्रदाने प्रजायामग्नि कार्यं महोत्सवे ॥ सर्वममै
 तच्चरितमुच्चार्य श्राव्यमेव च ॥ ९ ॥ जानता जानता वापि बलिप्रजातं

च याकता ॥ प्रतिशिष्याम्पहं प्रीत्यावहि होमंतथाकृतं ॥ १० ॥ शरत्का
 ॥ ६३ ॥ लेमहापूजाकृतयेयाववार्षिकी ॥ तस्यांममैतन्महात्म्यंश्रुत्वाभ
 क्तिसमन्वितः ॥ ११ ॥ सर्वकायाविनिर्मुक्तो धनधान्यसुताचित
 : ॥ मनुष्यो मनुष्यादेन न विद्यति न संशयः ॥ १२ ॥ श्रुत्वाभ
 मैतन्महात्म्यंतथावात्पतयः शुभाः ॥ पराक्रमं वयुर्द्वेषुजायते रामः
 निर्भयः पुमान् ॥ १३ ॥ रिपवश्च

संक्षयं यांतिकल्याणं चोपपद्यते ॥ नंदते च कुलं प्रसांमाहात्म्यं मम
 श्रुत्वा ताम् ॥ १४ ॥ शान्तिकर्मणि सर्वत्र तथा दुःस्वप्नदर्शने ॥ ग्रहपी
 डा सुकोशा सुमहात्म्यं शृणुयात् मम ॥ १५ ॥ उपसर्गः समं यांति ग्रह
 पीडाश्च राहुराणां ॥ दुःस्वप्नं च न भिर्दृष्टं सुखं प्रमुपजायते ॥ १६ ॥ बाल
 ग्रहाभिभूतानां बालानां शान्तिकारकम् ॥ संघातमेव च न रांमैत्री
 करणमुत्तमं ॥ १७ ॥ दुर्हंतानां मशेषानां बलहानिकरं परं ॥ रक्षोभूत

वं पिशाचानां पठनाद्देवनाशनम् ॥ १५ ॥ सर्वममैतन्महात्म्यं मम स
 ॥ ६४ ॥ निधिकारकम् ॥ पशुपुष्पाद्यधूपैश्चुगंधदीपैस्तथोत्तमैः ॥ १६ ॥
 विप्राणां भोजनैर्हीमैः शोक्षणीयैरहर्निशं ॥ अन्यैश्च विविधैर्भो
 जैः प्रदानैर्वत्सरेण वा ॥ २० ॥ प्रीतिर्मे क्रियते सास्मिं सकृत्सुचरि
 ते श्रुते ॥ श्रुतं हरति पापानि तथा रोगं प्रयच्छति ॥ २१ ॥ रक्षां क राम
 रोति भूतेभ्योजन्मनां कीर्तनं मम ॥ युद्धेषु चरितं यन्मे ~~कृतं~~ ६४

दुष्टदैत्यनिवर्हणं ॥ तस्मिं श्रुते वैरिहृतं भयं पुंसां न जायते ॥ युष्माभिरु
 तयोऽथाश्वयाश्वत्थसमर्पिभिः कृतः ॥ २३ ॥ ब्रह्मणा च कृतः सास्तु प्र
 यच्छन्ति शुभो मतिम् ॥ अरन्ये प्राप्ते वापि दावाग्निपरिवारितः ॥
 २४ ॥ दस्युभिर्वाहतः शून्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः ॥ सिंहया घ्रातु
 यातो वा वने वा वनहस्तिभिः ॥ २५ ॥ राक्षसकुक्षेन वा जलो वध्यो वं
 धगतोऽपि वा ॥ आधुरीतो वा वातेन स्थितयो ते महासवे ॥ २६ ॥

च पतत्सुवापिशस्त्रेषुसंग्रामेभशदारुणो॥ सर्वबाधासुघोरसुवेदि
 ६५ तोपिवा॥२॥ स्मरन्ममैतच्चरितंनरोमुच्येतसंकटात्॥ ममप्रभावा
 त्सिंहाद्यादस्यवोवैरिणास्तथा॥२॥ दूरादेवपलायन्तेस्मरतश्चरित-
 न्मम॥२॥ अषिरुवाच॥ इत्सुक्तासाभगवतीचरिडकाचंडविक्रमा
 पश्यतामेवदेवानांतत्रैवान्तरधीयत॥३०॥ तेषिदेवानिरातङ्गाः स्वा- रामः
 धिकारान्यथापरा॥ यज्ञभागभुजः सर्वेचकुर्वन्निरुतारयः॥३१॥ ६५

दैत्याश्चदेव्यानिरुतेशुभेदेवरिपौयुधि॥३॥ जगतादिदुंसिनीतस्मिन्म
 होश्रेतुलविक्रमे॥ निशुभेचमहावीर्यशेषाः पातालमाययुः॥३॥ ए
 वंभगवतीदेवीसानित्यापिपुनःपुनःसंभ्रयकुरुतेभरपजगतःपरि
 पालनं॥३॥ तयैतन्मोत्यतेविश्वंसैवविश्वंप्रसूयते॥ सायाचिता
 ववित्तानंतुष्टाअहिंशयच्छति॥३॥ व्याप्तंतयैतत्सकलंब्रह्मारांड
 मनुजैश्चरः॥ महाकात्यामहाकालेमहामारीस्वरूपया॥३५॥ सै

वे वकाले मसमारी से वसु हि भवत्यजा ॥ स्थितिं करोति भूतानां सेव
 ॥६६॥ काले सनातनी ॥३६॥ भवकाले नराणां सेव लक्ष्मीर्वादिप्रदागृहे ॥
 सेवाभावे तथा लक्ष्मीर्विनाशायोपजायते ॥३७॥ कृता संपूजि
 ता पुष्पैर्धूपगंधादिभिस्तथा ॥ ददाति वित्तं पुत्रं श्रमं ति धर्मं
 तथा शुभां ॥ इति मार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी रामः
 महात्म्ये देवी वाक्यनाम ॥१२॥ ॐ ॥ अषिरुवाच ॥ एतत्ते कथि ६६

तं भूय देवी माहात्म्यमुत्तमम् ॥ एवं प्रभावा सा देवी यये दं धार्यते जग
 त् ॥१॥ विद्या तथैव क्रियते भगवद्विष्णुमायया ॥ तथा त्वमेवैष्यश्च
 तथैवान्ये विवेकिनः ॥२॥ मोक्षं ते मोहिता श्रेय मोक्षमेव्यन्ति चापरे
 तामुपेहि महाराज शरणां परमेश्वरि ॥३॥ आराधिता सेवन् नराणां भो
 जस्वर्गापवर्गदा ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरयः
 सनराधिपः ॥४॥ अरिण्यत्पमहाभाग तन्मयि संशितव्रतम् ॥

वं निर्विसोतिममत्वेनराज्यापहरशोनव॥५॥जगामसघस्तपसेस
 ॥६॥ चवैशपोमहामुने॥संदर्शनार्थमम्वायानदीपुलिनसंस्थितः॥६॥
 ॥सववैशपस्तपस्तेपेदेवीस्तुतं परंजपन्॥तौतस्मिंपुलिनेदेव्याः
 कृत्वामूर्तिंमहामयीम्॥७॥अहंरांचक्रतुस्तस्याःपुष्पधूपा
 ग्निर्तर्पणैः॥निराहारैर्यतात्मनोतन्मनस्कौसमाहितौ॥८॥ रामः
 ॥दुस्तौवलिंवैवनिजगात्रासुगुक्षितम्॥एवंसमाराधयतो ६९

हारी २

स्त्रिभिर्वर्षैर्यतात्मनो॥९॥परितुष्टजगद्धात्रीप्रत्यक्षंघ्राह्वारिड
 का॥१०॥देवुवाच॥यत्प्रार्थयतेत्वयाभूषत्वयाचक्रलनंदन॥१०॥
 मत्तस्तत्प्रार्थयतां सर्वपरितुष्टाददामिते॥मार्कण्डेयउवाच॥
 ततोवदन्पुनराजंमविभ्रस्यन्यजन्मनि॥अत्रैववनिजंराज
 हतशत्रुचलंबलात्॥सोपिवैशपस्ततोज्ञानंवदन्निर्विसामा
 मानसः॥११॥ममेत्पहमितिज्ञातसंगविकृतिकारकम्॥

च ॥ देवुवाच ॥ सत्यैरहोभिर्नृपतेस्वराज्यं प्राप्स्यते भवान् ॥ १३ ॥ हत्वा
॥ हस्तं ॥ रिपून्सर्वान् तं तव तत्र भविष्यति ॥ मृतश्च भूयः संप्राप्य जन्म
॥ देवादिचरस्यतः ॥ १४ ॥ सावर्णिं कोमनुर्नाम भवान् भुवि भविष्यतिः
॥ वैशंपर्य्यं त्वया यश्च वरोऽस्मत्तो भिवां छितम् ॥ १५ ॥ तं प्रयच्छामि
॥ संसिद्धौ तव ज्ञानं भविष्यति ॥ मार्करोऽप्युवाच ॥ इति दत्त्वा तयो राम
॥ देवी यथा भित्तपितं वरं ॥ बभूव आन्तरिक्षा सद्यो भक्त्या ताभ्या ॥ ६६ ॥

[illegible]

वं मभिष्टुता ॥ एवं देव्यावरं लश्चासुरथैस्त्रिंशयर्षिभः ॥ १७ ॥ सूर्याञ्ज
॥ ६२ ॥ नमसमासाद्य सावर्णिर्भवितामनुः ॥ सावर्णिर्भवितामनु ॥ सा
वर्णिर्भवितामनुः ॥ १८ ॥ ० ॥ इति मार्कण्डेयपुराणो सावर्णि
के मन्वन्तरे देविमार्कण्डेयपुराणवैश्वदेव्योर्वरप्रदानो नाम त्र राम
यो दशोऽध्यायः ॥ ० ॥ श्रीशार्ङ्गे ७ ४४ संवत् १८७८ मास १२ ॥ ६२

आशांक

ASHA ARCHIVES

2190